

Egy 18. századi magyar szabadkőműves könyvtár kötetei. Tüskés Gábor *Szabadkőműves imakönyv Nagybjajomban*¹ című kiváló tanulmányában az ún. Betbuch egyik különleges példányaként² írja le a Darvas Ferenc³ ex librisével ellátott kötetet. A szabadkőműves imakönyv utolsó lapján Darvas pecsétjén kívül egy másik, egy szabadkőműves pecsét is látható. Tüskés ismertetése szerint:

„... ovális alakú, piros színnel nyomott szabadkőműves pecsét: nyitott körző tetején csillag, a körző két szára között hexagramma, a szárok mellett balra két oszlop, jobbra „L” betű, alul halálfej.”

1. ábra. A szabadkőműves pecsét

Ugyanezt a szabadkőműves pecsétet találta meg Tüskés Anna⁴ is Blaise Pascal kétkötetes *Litterae provinciales*-ja 1700-as kölni kiadású példánya⁵ köteteinek címlapján. Ezekbe a kötetekbe is be van ragasztva Darvas Ferenc ex librise, sőt bennük van Darvas édesapjának, Darvas Józsefnek a possessorbejegyzése is.

Ha jobban megvizsgáljuk a szabadkőműves pecsétet, a körző bal oldalán az önmagában akár két oszlopnak látszó ábra egybefüggő rajzolatú, tehát egyáltalán nem biztos, hogy oszlopkőről van szó. A jobb oldalon lévő egyértelműen L betű alapján viszont szimmetria okokból a bal oldalon is betűre gyanakodhatunk, mégpedig U-ra. S a talpas (serif) betűtípus nagy U-ja tényleg hasonlít két

¹ Tüskés Gábor, *Szabadkőműves imakönyv Nagybjajomban = A kis világbeli nagy világ, Tanulmányok Pálóczi Horváth Ádámról*, szerk. Csörsz Rumen István, Mészáros Gábor, Bp., Reciti, 2020, 545 (521–548).

² OSZK Kézirattár, Oct. Germ. 283.

³ Darvas Ferenc, ismert politikus, röpiratíró, költő, az 1770-es évek második felétől több páholy tagja, nógrádi alispán, 1783-tól helytartósági tanácsos, országgyűlési képviselő, az *Orpheus* című folyóirat munkatársa. Ld. Tüskés 2020, i. m. 543.

⁴ Tüskés Anna, *Janzenista (vonatkozású) könyvek a Budapesti Egyetemi Könyvtárban, az Országos Széchényi Könyvtárban és a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárában = Magyar Könyvszemle*, 137(2021), 507 (492–515).

⁵ OSZK 81.555/1–2 „Josephi Darvas de Nagyrét Inane Fortunae Nomen”.

oszlopra. Tehát nagy valószínűséggel a szabadkőműves pecsét az U és L karaktereket tartalmazza, ami a páholy nevének és a loge szónak a kezdőbetűi lehetnek.

Abafi⁶ szerint Darvas Ferenc tagja ill. vezető tisztségviselője volt a következő páholyoknak:

„A Nagyszívűséghez” páholy Pesten;
 „A Nagyszívűséghez” páholy budai fiókpáholya;
 „Az Egyesüléshez” páholy Budán;
 Az Első ártatlansághoz páholy Budán;
 „A Hallgatagsághoz” páholy Budán;
 „Az Erényes világpolgárhoz” páholy Miskolczon;
 „A Hét csillaghoz és Egyesüléshez” páholy Budán.

Ezek között nincs U-val kezdődő. Viszont, ha figyelembe vesszük azt is, hogy Abafi a korabeli latin és német páholyneveket következetesen lefordította magyarra, tovább kereshetjük az U-val kezdődő nevű páholyt, amelynek Darvas tagja volt.

Nagyszívűség = Magnanimitas = Grossmuth
 Egyesülés = Unitas = Vereinigung
 Első ártatlanság = Ersten Unschuld
 Hét csillag = VII Sternen
 Hallgatagság = Verschwiegenheit
 Erényes világpolgár = Tugendhaften Kosmopoliten

Ezek közül a Unitas U-val kezdődik!

Abafi⁷ leírása szerint 1792. november 13-án határozta el néhány budai és pesti szabadkőműves, hogy új páholyt alapítanak Budán Egyesülés néven. Az alapítók Aigner Ferenc Xavér vezetésével a következők voltak: Darvas Ferenc, gróf Barkóczy Ferenc, Gyürky István, Bikkessy Károly, Margalics János, gróf Festetics Antal, Homberger János, John Antal és Kovachich Márton.

„Mindenekelőtt abban állapodtak meg a tt.(testvérek), hogy a páholy neve az Egyesüléshez legyen; jelképe⁸ és czimere pedig: kék mezőben pirossal szalaggal összekötött 9 arany pálca e jelszóval: Unitas. Azután elhatározták, hogy Aigner vezesse a kálapálcát, Darvas legyen az első, Barkóczy a második felügyelő, Gyürky a szónok, Bikkessy a titkár, Margalics a kincstárnok, Festetics az alamizsnás, Homberger a szertartásmester, John pedig a gazda.”⁹

⁶ ABAFI Lajos, *A szabadkőművesség története Magyarországon*, Bp., Akadémiai, 1993 (Az Akadémiai Kiadó reprint sorozata).

⁷ *Uo.*, 390.

⁸ Míg a későbbi páholyok jelképei pecséten és jelvényben is megtestesültek, addig a 18. századi páholyok csak pecsételen – a részletesebben ábrázolt nagy, illetve a vázlatosabb kidolgozású kis pecsételen ábrázolták szimbólumaikat.

⁹ *Uo.*, 390–391.

2. ábra. „Az Egyesüléshez” (Unitas) páholy nagy pecsétje

Tehát Darvas Ferenc volt az Unitasnak is nevezett Egyesüléshez páholy első felügyelője. Így nagy valószínűséggel az U. L. szabadműves pecséttel ellátott könyvek az Unitas Loge nevű páholyé voltak. Sajnos ez a pecsét nem szerepel az Abafi könyvben, de például „A biztonsághoz” (Zur Sicherheit) pozsonyi páholy kis pecsétje hasonló szerkezetű, a körző és vonalzó között a páholy nevének kezdőbetűje, az S látható.

3. ábra. „A biztonsághoz” (Zur Sicherheit) páholy kis pecsétje

A 19. és a 20. században a magyar szabadkőműves páholyok gyakran hoztak létre könyvtárakat tagjaik számára. Ezek listája, leltára az archívumokban fennmaradt. A szabadkőművesek szellemi fejlesztésének szándéka már a 18. századi páholyokban is megvolt, Abafi Lajos két páholykönyvtárról is beszámol. Ezek egyike a miskolci „Az Erényes világpolgárhoz” páholy, amelynek tagja volt Kazinczy Ferenc, s vezetője, főmestere gróf Török Lajos, aki szerint „... a királyi művészetet is tanulni kell, hogy tökéletesen megérthessük. Ennélfogva páholy-könyvtár alapját vetette meg.”¹⁰ A másik megemlített könyvtárt a nagyszebeni Szent András páholy alapította.¹¹

Abafi több páholykönyvtárról nem ír, s e kettő tartalmáról, könyveiről sem tudunk semmi konkrétumot. Ezért is tarthatjuk jelentősnek, hogy nagy valószínűséggel sikerült azonosítanunk az Egyesüléshez páholy könyvtáranak két művét, három kötetét. A Pascal-könyvet nyilván apai örökségből ajándékozta a páholynek Darvas Ferenc, a Betbuch eredetéről nincs információnk.

Érdeemes lenne tovább kutatni az ezzel a pecséttel ellátott könyvek után. Talán az olvasókörök fennmaradt könyveivel lehetne kezdeni a keresést, hiszen az olvasókörök és a szabadkőműves páholyok tagsága átfedte egymást.

VÁRI LÁSZLÓ

¹⁰ *Uo.*, 201.

¹¹ *Uo.*, 316.